অধ্যায় ১০ ঃ বিনিয়োগ ফলন আৰু মূলধনৰ প্ৰান্তিক কৰ্মদক্ষতা

অধ্যায় গাঁথনি

১০.১ উদ্দেশ্য

১০.২ পৰিচয়

১০.৩ বিনিয়োগ ঃ প্ৰাথমিক ধাৰণা

- ১০.৩.১ বিনিয়োগৰ অৰ্থ
- ১০.৩.২ মুঠ বিনিয়োগ আৰু শুদ্ধ বিনিয়োগ
- ১০.৩.৩ স্বয়ংক্ৰিয় আৰু উদগনিমূলক বিনিয়োগ

১০.৪ বিনিয়োগ ফলনক প্ৰভাৱিত কৰা কাৰকসমূহ

- ১০.৪.১ মূলধনৰ প্ৰান্তিক কৰ্মদক্ষতা (MEC)
- ১০.৪.২ সুতৰ হাৰ
- ১০.৪.৩ বিনিয়োগৰ প্ৰান্তিক কৰ্মদক্ষতা (MEI)

১১.৫ সুতৰ হাৰ, MEC আৰু বিনিয়োগৰ আকাৰৰ মাজৰ সম্পৰ্ক

১০.৬ অধ্যায়টিৰ পৰা আমি কি শিকিলোঁ

১০.৭ অধিক জানিবৰ বাবে

১০.৮ অগ্ৰগতিৰ খৰিয়ান

১০.৯ আৰ্হি প্ৰশ্ন

১০.১ উদ্দেশ্য

এই অধ্যায়টি অধ্যয়ন কৰি, আপুনি —

- স্বয়ংক্ৰিয় আৰু উদগনিমূলক বিনিয়োগৰ অৰ্থ আগবঢ়াব পাৰিব
- মূলধনৰ প্ৰান্তিক কৰ্মদক্ষতা ধাৰণাটি বৰ্ণনা কৰিব পাৰিব
- মূলধনৰ প্ৰান্তিক কৰ্মদক্ষতা (MEC) আৰু সুতৰ হাৰৰ মাজৰ সম্পৰ্ক ব্যাখ্যা কৰিব পাৰিব
- বিনিয়োগৰ প্ৰান্তিক কৰ্মদক্ষতা (MEI) ধাৰণাটি বৰ্ণনা কৰিব পাৰিব
- MEC, সুতৰ হাৰ আৰু বিনিয়োগৰ আকাৰৰ মাজৰ সম্পৰ্ক আলোচনা কৰিব পাৰিব।

১০.২ পৰিচয়

এই অধ্যায়টিৰ জৰিয়তে বিনিয়োগৰ কিছু প্ৰাথমিক ধাৰণাৰ সৈতে আপোনাক পৰিচয় কৰোৱা হ'ব। অধ্যায়টিৰ জৰিয়তে বিনিয়োগৰ অৰ্থ, স্বয়ংক্ৰিয় বিনিয়োগ আৰু উদগনিমূলক বিনিয়োগৰ অৰ্থ আৰু লগতে সিহঁতৰ মাজৰ প্ৰভেদ জানিব পাৰিব।

স্বয়ংক্ৰিয় বিনিয়োগ আয়ৰ পৰিবৰ্তনৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল নহয়। তদৰ্থতে, তাক স্বয়ক্ৰিয়

বোলা হয়। উদগনিমূলক বিনিয়োগ আয়ৰ পৰিবৰ্তনৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল। আয়ৰ পৰিবৰ্তনৰ লগে লগে উদগনিমূলক বিনিয়োগৰ পৰিবৰ্তন হয়। বেছিভাগ ব্যক্তিগত বিনিয়োগেই উদগনিমূলক বিনিয়োগৰ অন্তৰ্ভুক্ত।

মূলধনৰ প্ৰান্তিক কৰ্মদক্ষতা হৈছে এক বাট্টা হাৰ যিয়ে স্থায়ী মূলধনৰ প্ৰত্যাশিত আয়ৰ বৰ্তমানৰ মূল্যক মূলধনবিধৰ যোগান দৰৰ সমান কৰে। ইয়াৰ বাদেও, বিনিয়োগৰ প্ৰান্তিক কৰ্মদক্ষতা সম্পৰ্কেও অধ্যায়টিত আলোচনা কৰা হৈছে। শেষত, MEC, সুতৰ হাৰ আৰু বিনিয়োগৰ আকাৰৰ মাজৰ সম্পৰ্ক ব্যাখ্যা কৰা হৈছে।

১০.৩ বিনিয়োগ ঃ মৌলিক ধাৰণা

এই অংশত আমি বিনিয়োগৰ অৰ্থ, মুঠ বিনিয়োগ আৰু শুদ্ধ বিনিয়োগৰ পাৰ্থক্য আৰু স্বয়ংক্ৰিয় আৰু উদগনিমূলক বিনিয়োগৰ মাজৰ পাৰ্থক্যৰ বিষয়ে বৰ্ণনা কৰিম।

১০.৩.১ বিনিয়োগৰ অৰ্থ

অৰ্থনীতিত বিনিয়োগে প্ৰকৃত বিনিয়োগক বুজায়, যিয়ে মূলধন মজুতত সংযোজন ঘটায়। এনে বিনিয়োগে আয় আৰু উৎপাদন বৃদ্ধি কৰে আৰু ইয়াৰ ফলত মূলধনজাত সামগ্ৰী ক্ৰয় বৃদ্ধি হয়। সেয়েহে, অৰ্থনীতিত নতুন সজুঁলি, ৰাজহুৱা কাৰ্য যেনে ৰাষ্টা-ঘাট, দলং ইত্যাদি বিনিয়োগৰ অন্তৰ্ভুক্ত। জ'ন ৰবিনচনৰ মতে, "বিনিয়োগ হ'ল মূলধনত হোৱা সংযোজন, যিটো নতুন ঘৰ তৈয়াৰ কৰা বা নতুন কাৰখানা তৈয়াৰ কৰাৰ লগত জড়িত। ইয়াত 'মূলধন' শব্দটোৱে প্ৰকৃত সম্পত্তি যেনে কাৰখানা, সজুঁলি বা অন্যান্য উৎপাদিত সামগ্ৰীক বুজাইছে। মূলধনে পূৰ্বতে উৎপাদন হোৱা উপাদানকো বুজায় যি পুনৰ উৎপাদনত ব্যৱহাৰ হয়। এখন ৰাষ্ট্ৰত থকা মূলধনৰ পৰিমাণ দৰাচলতে ৰাষ্ট্ৰখনৰ মুঠ মূলধনৰ মজুত। সেয়েহে মূলধন হ'ল এক মজুত ধাৰণা।

ওপৰৰ আলোচনাৰ পৰা আমি গ'ম পালোঁ যে বিনিয়োগ হ'ল প্ৰকৃত মূলধনজাত সম্পদৰ কোনো এক নিৰ্দ্দিষ্ট সময়ছোৱাত হোৱা উৎপাদন। ধৰা হ'ল, ২০১১ চনৰ ৩১ মাৰ্চত কোনো এটা কোম্পানীৰ মূলধনজাত সম্পতি ১০ হাজাৰ কৌটি আৰু কোম্পানীটোৱে ২০১১-১২ বিত্তীয় বৰ্ষত ৫০০ কৌটি টকা বিনিয়োগ কৰে। এনেদৰে, বিত্তীয় বৰ্ষটোৰ শেষত অৰ্থাৎ ৩১ মাৰ্চ ২০১২ চনত কোম্পানীটোৰ সৰ্বমুঠ মূলধন মজুত হ'ব ১০ হাজাৰ ৫০০ কৌটি টকা। যদি বিনিয়োগ I হয় আৰু মূলধন K হয় তেন্তে, t বৰ্ষত বিনিয়োগ তলত দিয়া ধৰণে নিৰ্ণয় কৰিব পাৰি -

$$I_t = K_t - k(t-1)$$

ইয়াত $(t-1)$ -এ পূৰ্ববৰ্তী বছৰক বুজাইছে।

১০.৩.২ মুঠ বিনিয়োগ আৰু শুদ্ধ বিনিয়োগ

মূলধন আৰু বিনিয়োগৰ মাজৰ সম্বন্ধ শুদ্ধ বিনিয়োগৰ সহায়ত দেখুওৱা হয়। আগৰ উদাহৰণটোত, যেতিয়া ২০১১-১২ ত ৫০০ কৌটিৰ বিনিয়োগৰ কথা কোৱা হৈছিল, সেইটো আছিল মুঠ বিনিয়োগ। সেয়েহে, মুঠ বিনিয়োগ হ'ল নতুন মূলধনজাত সম্পত্তিত হোৱা সংযোজন। উল্লেখযোগ্য যে কেতবোৰ মূলধনজাত মজুত প্ৰতি বছৰে নষ্ট হৈ যায়, যিবোৰ অৱক্ষয় বুলি কোৱা হয়। শুদ্ধ বিনিয়োগ পাবলৈ এই অবক্ষয়ক মুঠ বিনিয়োগৰ পৰা বিয়োগ কৰিব লাগিব। যেতিয়া মুঠ বিনিয়োগ অৱক্ষয়ৰ সমান হয়, তেতিয়া শুদ্ধ বিনিয়োগ শুন্য হয় আৰু তেতিয়া অৰ্থনীতিখনত কোনো নতুন মূলধন সংযোজন নহয়। যেতিয়া মুঠ বিনিয়োগ অৱক্ষয়তকৈ কম হয়, তেতিয়া অৰ্থনীতিত নিৰ্বিনিয়োগ সৃষ্টি হয় আৰু মূলধন হ্ৰাস হয়। এনে ক্ষেত্ৰত ক'ব পাৰি যে অৰ্থনীতি ক্ষেত্ৰখনৰ প্ৰকৃত মূলধন মজুত বৃদ্ধি কৰিবলৈ মুঠ বিনিয়োগ অৱক্ষয়তকৈ বেছি হব লাগিব। ইয়ে কিছু পৰিমানৰ শুদ্ধ বিনিয়োগৰ অৱস্থিতিক বুজাব।

১০.৩.৩ স্বয়ংক্ৰিয় আৰু উদগনিমূলক বিনিয়োগ

বিনিয়োগ স্বয়ংক্ৰিয় আৰু উদগনিমূলক এই দুটা ভাগত ভাগোৱা হয়। স্বয়ংক্ৰিয় বিনিয়োগ আয়, উৎপাদন, লাভ আৰু ব্যৱসায় প্ৰতিস্থানৰ বিক্ৰীৰ লগত জড়িত নহয়। প্ৰফেছাৰ 'Alvin Hanson' আৰু কিছুমান আন অৰ্থনীতিবিদৰ মতে, এই বিনিয়োগ সাধাৰণতে নতুন সম্পদৰ উন্নয়ন, জনসংখ্যা বৃদ্ধি, শ্ৰমিক শক্তি, প্ৰযুক্তিগত উন্নয়ন, নতুনত্ব ইত্যাদিৰ লগত জড়িত।

বিনিয়োগ ব্যয়ৰ যিটো অংশ কিছু ক্ষেত্ৰত বৰ্তমান আয়, উৎপাদন আৰু বিক্ৰীৰ লগত জড়িত তাকেই উদগনিমূলক বিনিয়োগ বুলি কোৱা হয়। যদি আয় আৰু উৎপাদনৰ পৰিবৰ্তন হয়, তেন্তে, ই উদগনিমূলক বিনিয়োগক পৰিৱৰ্তিত কৰিব, যিহেতু এই বিনিয়োগ প্ৰত্যক্ষভাৱে বৰ্তমান আয়, উৎপাদন আৰু চাহিদাৰ প্ৰভাৱৰ লগত জড়িত।

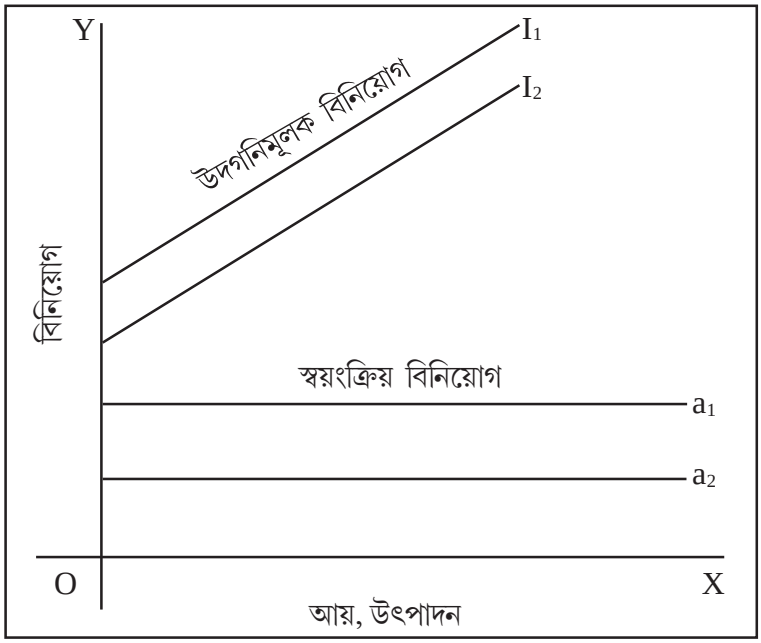
স্বয়ংক্ৰিয় বিনিয়োগ সাধাৰণতে ৰাজহুৱা প্ৰতিস্থান যেনে ৰাজ্য বা স্থানীয় চৰকাৰ ইত্যাদিয়ে কৰে। আনহাতে, বেছিভাগ উদগনিমূলক বিনিয়োগেই ব্যক্তিগত খণ্ডই কৰে। ইয়াৰ কাৰণ হ'ল এই বিনিয়োগৰ উদ্দেশ্য লাভ অৰ্জন কৰা। স্বয়ংক্ৰিয় বিনিয়োগ সাধাৰণতে লাভৰ উদ্দেশ্যত কৰা নহয়।

ওপৰৰ আলোচনাৰ পৰা দেখা যায় যে স্বয়ংক্ৰিয় আৰু উদগনিমূলক বিনিয়োগৰ মাজত কোনো সম্পৰ্ক নাই। দুয়োটাই বেলেগ ধাৰণা। কিন্তু ইহঁতৰ মাজত কেতবোৰ সম্পৰ্ক থকা দেখা যায়। ইয়াক তলৰ উদাহৰণৰ সহায়ত ব্যাখ্যা কৰা হ'ল। ধৰা হ'ল, চৰকাৰে ২০ কৌটি স্বয়ংক্ৰিয় বিনিয়োগ কৰিলে। ধৰা হ'ল বিনিয়োগ গুণক ২। ই

স্বয়ংক্রিয়ভাৱে আয় ৪০ কৌটিলৈ বৃদ্ধি কৰিব। আয়ৰ এই বৃদ্ধিয়ে ব্যক্তিগত বিনিয়োগকাৰীসকলক উৎসাহিত কৰিব আৰু ইয়াৰ ফলত উদগনিমূলক বিনিয়োগ বৃদ্ধি হ'ব। ইইয়াকে বুজায় যে স্বয়ংক্রিয় বিনিয়োগে উদগনিমূলক বিনিয়োগক প্রভাৱিত কৰে।

স্বয়ংক্রিয় আৰু উদগনিমূলক বিনিয়োগৰ পার্থক্য তলৰ চিত্র ১০.১ ত দেখুওৱা হ'ল। চিত্রত a_1 আৰু a_2 এ স্বয়ংক্রিয় বিনিয়োগক বুজাইছে, আকৌ I_1 আৰু I_2 য়ে উদগনিমূলক বিনিয়োগক বুজাইছে।

চিত্র ১০.১ ঃ স্বয়ংক্রিয় আৰু উদগনিমূলক বিনিয়োগ

অগ্রগতি নিৰীক্ষণ

প্রশ্ন নং ১ঃ তলৰ উক্তিবোৰ শুদ্ধ নে অশুদ্ধ উল্লেখ কৰক।

(ক) উদগনিমূলক বিনিয়োগ চৰকাৰী কর্তৃপক্ষই কৰে। (শুদ্ধ/অশুদ্ধ)

(খ) স্বয়ংক্রিয় বিনিয়োগৰ প্রধান উদ্দেশ্য সর্ব্বোচ্চ লাভ অর্জন কৰা। (শুদ্ধ/অশুদ্ধ)

প্রশ্ন নং ২ঃ স্বয়ংক্রিয় আৰু উদগনিমূলক বিনিয়োগৰ পার্থক্য লিখক। (৩০ টা শব্দৰ ভিতৰত)

.....

.....

.....

প্রশ্ন নং ৩ঃ উদগনিমূলক বিনিয়োগ বুলিলে আপুনি কি বুজে? (৫০ টা শব্দৰ ভিতৰত)

.....

.....

.....

১০.৪ বিনিয়োগ ফলনক প্ৰভাৱিত কৰা কাৰকসমূহ

আমি ইতিমধ্যে উল্লেখ কৰিছোঁ যে উদগনিমূলক বিনিয়োগ বা ব্যক্তিগত বিনিয়োগ প্ৰধানতঃ লাভৰ উদ্দেশ্যত কৰা যায়। যিহেতু ব্যক্তিগত সংগঠকসমূহৰ প্ৰধান উদ্দেশ্য হৈছে লাভ অৰ্জন, সেয়েহে, তেওঁলোকে মূলধনজাত সামগ্ৰীত কৰা বিনিয়োগৰ দুটা প্ৰধান উদ্দেশ্য থাকে — অৱক্ষয় হোৱা মূলধনজাত সামগ্ৰীৰ পুনৰস্থাপন বা উৎপাদন প্ৰতিস্থানৰ সম্প্ৰসাৰণ। ব্যক্তিগত বিনিয়োগ মূলধনৰ প্ৰান্তিক কৰ্মদক্ষতা আৰু সুতৰ হাৰৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল। মূলধনৰ প্ৰান্তিক কৰ্মদক্ষতা আকৌ ভৱিষ্যত প্ৰত্যাশাৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল, যিটো সম্পূৰ্ণৰূপে পৰিবৰ্তনশীল। সেয়েহে, ব্যক্তিগত বিনিয়োগ খুব নিৰ্ভৰযোগ্য নহয়।

মূলধনৰ প্ৰান্তিক কৰ্মদক্ষতাই সুতৰ হাৰৰ সৈতে নতুন বিনিয়োগ নিৰ্ণয় কৰে। আগৰ অধ্যায়সমূহত কেইন্সৰ Y=C+I সমীকৰণটোত আলোচনা কৰা হৈছিল যে ভোগৰ প্ৰান্তিক প্ৰৱণতা দিয়া থাকিলে আৰু যিহেতু হ্ৰস্বকালত ভোগ, স্থিৰ বিনিয়োগৰ স্তৰে নিযুক্তি নিৰ্ণয় কৰে। সেয়েহে বিনিয়োগ পূৰ্ণ নিয়োগৰ বাবে গুৰুত্বপূৰ্ণ। দৰাচলতে, কেৱল শুদ্ধ বিনিয়োগেই নহয়, শুদ্ধ বিনিয়োগৰ বৰ্ধিত হাৰো দীৰ্ঘকালত পূৰ্ণ নিয়োগৰ বাবে দৰকাৰী।

১০.৪.১ মূলধনৰ প্ৰান্তিক কৰ্মদক্ষতা

কেইন্সে মূলধনৰ প্ৰান্তিক কৰ্মদক্ষতা (Marginal Efficiency of Capital - MEC)ক সৰ্ব্বোচ্চ ব্যয়ৰ তুলনাত সৰ্ব্বোচ্চ আয়ৰ প্ৰতিদানৰ হাৰ হিচাপে বুজাইছে, যিটো পৰিমাণ মূলধনজাত সম্পত্তিটোৱে জীৱনকালত আহৰণ কৰে। সেয়েহে, কোনো এটা মূলধনজাত সম্পত্তিৰ প্ৰান্তিক কৰ্মদক্ষতা হ'ল — ইয়াৰ ব্যয়ৰ অনুপাতে লাভ কৰা প্ৰত্যাশিত সৰ্ব্বোচ্চ আয়, যিটো প্ৰান্তিক গোটৰ পৰা আহৰণ কৰা হয়। সাধাৰণতে ইয়াক মূলধনজাত সম্পত্তিৰ ব্যয় অনুপাতে সৰ্বোচ্চ আয় হিচাপে বুজোৱা হয়। সেয়েহে প্ৰত্যাশিত আয় (Y) হ'ল সম্পত্তিটোৰ জীৱনকালত আহৰণ কৰা মুঠ আয় আৰু যোগান দৰ হ'ল (Sp) সম্পত্তিটোৰ উৎপাদনত হোৱা ব্যয়। গাণিতিকভাৱে, MEC তলত দিয়া ধৰণে প্ৰকাশ কৰিব পাৰি —

$$S_p = \sum_{i=1}^{n} \frac{R}{(1+i)^z}$$

য'ত i = হ'ল মূলধন প্ৰান্তিক কৰ্মদক্ষতা,

R হ'ল প্ৰত্যাশিত আয় আৰু

Sp হ'ল সম্পত্তিৰ যোগান দৰ।

উদাহৰণস্বৰূপে, যদি কোনো এটা সম্পত্তিৰ বছৰি আয় 22,000 টকা হয় আৰু যোগান দৰ 20,000 টকা হয় আৰু সম্পত্তিটো 1 বছৰ বৰ্তি থাকে, তেন্তে —

$$20,000 = \frac{22000}{1+i}$$
$$\Rightarrow 20.000 + 20,000i = 22000$$
$$\Rightarrow 20,000i = 22,000 - 20,000$$
$$\Rightarrow 20,000i = 2,000$$
$$\therefore i = \frac{2,000}{20,000}$$
$$= \frac{2'}{20}$$
$$= \frac{1}{10}$$
$$\therefore i = 10\%$$

যোগান দৰ Spৰ বৃদ্ধিয়ে বাৰ্ষিক আয় একে থকা অৱস্থাত মূলধনৰ প্ৰান্তিক দক্ষতা i হ্ৰাস কৰিব। ঠিক সেইদৰে, যোগান দৰ হ্ৰাস হলে মূলধনৰ প্ৰান্তিক দক্ষতা বৃদ্ধি হ'ব। সেয়েহে i প্ৰত্যক্ষভাৱে বৰ্ধিত Rৰ লগত জড়িত আৰু Spৰ লগত বিপৰীতভাৱে জড়িত।

অতি সাধাৰণভাৱে, কেইন্সৰ মতে, মূলধনৰ প্ৰান্তিক দক্ষতা হ'ল এনে এক হাৰ, যিয়ে সম্পত্তিৰ বৰ্তমানৰ মূল্য যিটো মূলধনজাত সম্পত্তিৰ প্ৰত্যাশিত আয়ৰ সহায়ত পোৱা যায়, যোগান দৰৰ সমান হয়।

সাংখ্যিকভাৱে ইয়াক তলত দিয়া ধৰণে প্ৰকাশ কৰিব পাৰি —

$$Sp = \frac{R_1}{1+i} + \frac{R_2}{(1+i)^2} + \frac{R_3}{(1+i)^3} + \ldots\ldots\ldots\ldots + \frac{R_n}{(1+i)^n}$$

য'ত Sp হ'ল যোগান দৰ বা মূলধনজাত সম্পত্তিৰ ব্যয়, R_1, R_2...R_n হ'ল প্ৰত্যাশিত আয় যি ক্ৰমে 1,2,...,n বছৰত পৰ্যন্ত লাভ কৰাৰ আশা কৰা যায়, আৰু i হ'ল মূলধনৰ প্ৰান্তিক কৰ্মদক্ষতা।

কোনো এটা মূলধনজাত সামগ্ৰীৰ মূলধনৰ প্ৰান্তিক কৰ্মদক্ষতা হ'ল ব্যয়ৰ ওপৰত লাভ কৰা সৰ্ব্বোচ্চ আয়, যিটো মূলধনজাত সম্পত্তিৰ অতিৰিক্ত প্ৰান্তিক গোটৰ পৰা পোৱা যায়।

১০.৪.২ সুতৰ হাৰ

বিনিয়োগৰ প্ৰৱণতাক প্ৰভাৱিত কৰা প্ৰথম উপাদানটো হ'ল সুতৰ হাৰ। সুতৰ হাৰৰ লগত জড়িত কেইন্সৰ তত্ত্বটোক তাৎক্ষণ্যপ্ৰীতি তত্ত্ব বুলি কোৱা হয়। কেইন্সৰ মতে, মুদ্ৰাৰ চাহিদা তিনিটা অভিপ্ৰায়ৰ ফলত উদ্ভৱ হয়। সেই তিনিটা হ'ল — লেনদেনৰ অভিপ্ৰায়, সতৰ্কতামূলক অভিপ্ৰায় আৰু কল্পনাপ্ৰসূত অভিপ্ৰায়। লেনদেনৰ অভিপ্ৰায়ে মানুহে কোনো বস্তু বা সোৱাকাৰ্য ক্ৰয় কৰিবলৈ ব্যৱহাৰ কৰা মুদ্ৰাক বুজায়। লেন-

দেনৰ উপৰিও মানুহে সতৰ্কতামূলক অভিপ্ৰায়ৰ বাবে, যেনে দুৰ্ঘটনা, নিবনুৱা, বেমাৰ-আজাৰ, বৃদ্ধাৱস্থা ইত্যাদিৰ বাবে নগদ টকা হাতত ৰাখে। কেইন্সৰ মতে, মানুহে বণ্ড (bond)ৰ দাম হ্ৰাস বা বৃদ্ধিৰ সুবিধা গ্ৰহণ কৰিবলৈও নগদ মুদ্ৰা হাতত ৰাখিব বিচাৰে। ইয়াকে কেইন্সে কল্পনাপ্ৰসূত অভিপ্ৰায় বুলি কৈছে। কেইন্সৰ মতে, এনে অভিপ্ৰায় প্ৰধানতঃ অনিশ্চিত ভৱিষ্যত সুতৰ হাৰৰ বাবে উদ্ভৱ হয়।

এই তিনিটা অভিপ্ৰায়ে মুদ্ৰাৰ চাহিদা নিৰ্ণয় কৰে। লেনদেন আৰু সতৰ্কতামূলক অভিপ্ৰায়ৰ তাৰল্যপ্ৰীতি কম বেছি পৰিমানে স্থিৰ আৰু সুত অস্থিতিস্থাপক। প্ৰধানতঃ ই আয়ৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল। আনহাতে, কল্পনাপ্ৰসূত অভিপ্ৰায় অনুসৰি, হাতত ৰখা নগদ মুদ্ৰা বজাৰ সুতৰ হাৰৰ ওপৰত অধিক সংবেদনশীল। যদি বিনিয়োগত সুতৰ হাৰ বেছি হয়, যেনে ধৰক, বণ্ডৰ বাবে ই ১০%, তেন্তে মানুহে কম পৰিমাণত নগদ মুদ্ৰা হাতত ৰাখিব বিচাৰে। ইয়াৰ বিপৰীতে, যদি বণ্ডৰ (Bond) সুতৰ হাৰ কম হয়, যেনে ধৰক ২%, তেন্তে মানুহে বেছি পৰিমাণে বণ্ডত বিনিয়োগ কৰাৰ সলনি নিজৰ হাতত জমা ৰাখিব বিচাৰিব।

ধৰা হ'ল, মুদ্ৰাৰ চাহিদাৰ লেনদেন আৰু সতৰ্কতামূলক অভিপ্ৰায়ক M_1 ৰে বুজোৱা হয় আৰু কল্পনাপ্ৰসূত অভিপ্ৰায়ক M_2 ৰে বুজোৱা হয়, তেন্তে আমি মুদ্ৰাৰ চাহিদা তলত দিয়া ধৰণে প্ৰকাশ কৰিব পাৰোঁ —

$M = M_1 + M_2$

য'ত M হ'ল মুদ্ৰাৰ মুঠ চাহিদা।

আমি ইতিমধ্যে উল্লেখ কৰিছোঁ যে মুদ্ৰাৰ লেন-দেন আৰু সতৰ্কতামূলক অভিপ্ৰায়ৰ সুতৰ হাৰ অস্থিতিস্থাপক আৰু কল্পনাপ্ৰসূত অভিপ্ৰায়ৰ সুতৰ হাৰ স্থিতিস্থাপক। গতিকে $M = M_1(Y) + M_2(r)$

য'ত $M_1(Y)$ এ আয়ৰ এটা ফলন বুজাইছে আৰু $M_2(r)$ এ M_2 সুতৰ হাৰৰ ফলন বুজাইছে।

কেইন্সৰ মতে, মুদ্ৰাৰ চাহিদা আৰু মুদ্ৰাৰ যোগান যি বিন্দুত সমান হয়, তাতেই ভাৰসাম্য সুতৰ হাৰ নিৰ্ণয় কৰা হয়।

১০.৪.৩ বিনিয়োগৰ প্ৰান্তিক কৰ্মদক্ষতা

বিনিয়োগ ফলনৰ আন এটা গুৰুত্বপূৰ্ণ উপাদান হ'ল বিনিয়াগৰ প্ৰান্তিক কৰ্মদক্ষতা (Marginal Efficiency of Investment-MEI)। উল্লেখনীয় যে, বিনিয়োগৰ প্ৰান্তিক কৰ্মদক্ষতা, মূলধনৰ প্ৰান্তিক কৰ্মদক্ষতাৰ সৈতে একে, যদিহে মূলধনৰ বৰ্দ্ধিত যোগান দৰৰ সম্ভাৱনা থাকে। কেইন্সৰ মতে, মূলধনৰ যোগান দৰ স্থিৰ হৈ থাকে। ই এইটোকে বুজায় যে, মূলধনৰ যোগান সম্পূৰ্ণৰূপে স্থিতিস্থাপক, কিন্তু বাস্তৱ জগতত মূলধন

সীমিত। সেয়েহে যেতিয়াই বিনিয়োগৰ আকাৰ বৃদ্ধি হয়, তেতিয়া মূলধনজাত সামগ্ৰীৰ দৰ বৃদ্ধি পায়। গতিকে, বিনিয়োগৰ প্ৰান্তিক কৰ্মদক্ষতা মূলধনৰ প্ৰান্তিক কৰ্মদক্ষতাতকৈ উন্নত ধাৰণা, যি বাস্তৱ জগতত ব্যৱহাৰ হয়।

১০.৫ সুতৰ হাৰ, MEC আৰু বিনিয়োগৰ আকাৰৰ মাজৰ সম্পৰ্ক

আমি ইতিমধ্যে উল্লেখ কৰিছোঁ যে, সুতৰ হাৰ আৰু MEC হ'ল বিনিয়োগ নিৰ্দ্ধাৰণ কৰা দুটা উপাদান। আমি জানোঁ যে, সুতৰ হাৰ হ'ল ঋণৰ পুঁজিৰ বাবে দিবলগীয়া দাম। ইয়াক ঋণৰ পুঁজিৰ চাহিদা আৰু যোগানৰ সহায়ত নিৰ্দ্ধাৰণ কৰা হয়। সম্ভাব্য বিনিয়োগকাৰী এজনে নতুন বিনিয়োগ কৰিবলৈ লওতে সুতৰ হাৰক MEC ৰ লগত তুলনা কৰে। যেতিয়ালৈ MEC সুতৰ হাৰতকৈ অধিক হয়, তেতিয়ালৈ বিনিয়োগ কৰা হয়। যেতিয়া MEC সুতৰ হাৰৰ সমান হয়, তেতিয়া ভাৰসাম্য বিনিয়োগ নিৰ্ণয় কৰা হয়।

বিনিয়োগৰ প্ৰৱণতা নিৰ্দ্ধাৰণত MEC আৰু সুতৰ হাৰৰ মাজৰ সম্পৰ্ক তলৰ তালিকা ১০.১ ত দেখুওৱা হৈছে ঃ

তালিকা ১০.১ ঃ MEC, সুতৰ হাৰ আৰু বিনিয়োগৰ প্ৰভাৱৰ মাজৰ সম্পৰ্ক

যোগান দৰ	বাৰ্ষিক আয়	MEC	সুতৰ হাৰ	বিনিয়োগৰ প্ৰভাৱ
২৫,০০০ টকা	১,০০০ টকা	৪%	৪%	স্বাভাৱিক
২০,০০০ টকা	১,০০০ টকা	৫%	৪%	অনুকূল
৫০,০০০ টকা	১,০০০ টকা	২%	৪%	প্ৰতিকূল

ওপৰৰ তালিকা ১০.১ত এইটো দেখা হৈছে যে, নতুন মূলধনজাত সামগ্ৰীয়ে স্থিৰ আয় ১০০০ টকা বাৰ্ষিক উপাৰ্জন কৰিব। এতিয়া দেখা যায় যে যেতিয়া MEC সুতৰ হাৰৰ সমান হয় (৪%), বিনিয়োগৰ প্ৰভাৱ স্বাভাৱিক। যদি MEC (৫%) সুতৰ হাৰ (৪%) তকৈ বেছি হয়, তেতিয়া বিনিয়োগ অনুকূল। আনহাতে, যদি MEC (২%) সুতৰ হাৰ (৪%) তকৈ কম হয়, তেতিয়া বিনিয়োগৰ প্ৰভাৱ প্ৰতিকূল হয়।

অগ্ৰগতি নিৰীক্ষণ

প্ৰশ্ন নং ৪ঃ শুদ্ধ উত্তৰটো বাছি উলিয়াওক ঃ

মূলধনৰ প্ৰান্তিক কৰ্মদক্ষতা হ'ল —

(ক) প্ৰত্যাশিত আয় আৰু যোগান দৰৰ অনুপাত।

(খ) মূলধনজাত সামগ্ৰীৰ যোগান দৰ আৰু ইয়াৰ প্ৰত্যাশিত আয়ৰ মাজৰ অনুপাত।

(গ) অন্যান্য।

প্ৰশ্ন নং ৫ঃ ব্যৱসায় প্ৰতিস্থান এখনৰ বিনিয়োগ নিৰ্দ্ধাৰণ কৰা তিনিটা উপাদান উল্লেখ কৰক। (৪০ টা শব্দৰ ভিতৰত)

.....
.....
.....
.....

১০.৬ অধ্যায়টিৰ পৰা আমি কি শিকিলোঁ

- বিনিয়োগ হ'ল অৰ্থনীতি এখনৰ মূলধনজাত সামগ্ৰীত হোৱা সংযোজন।
- এখন ৰাষ্ট্ৰৰ প্ৰকৃত মূলধন মজুত বৃদ্ধি হ'বলৈ মুঠ বিনিয়োগ অৱক্ষয়তকৈ বেছি হ'ব লাগিব।
- বিনিয়োগ স্বয়ংক্ৰিয় বা উদ্‌গনিমূলক হ'ব পাৰে। স্বয়ংক্ৰিয় বিনিয়োগ লাভৰ উদ্দেশ্যত কৰা নহয়। কিন্তু উদগনিমূলক বিনিয়োগ লাভৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল।
- MEC হ'ল এনে এক বাট্টা হাৰ, যিয়ে মূলধনজাত সামগ্ৰীৰ বৰ্তমানৰ মূল্য যোগান দৰৰ লগত সমান কৰে।
- MEI হ'ল MEC ৰ এটা পৰিৱৰ্তিত ৰূপ, য'ত যোগান দৰৰ পৰিবৰ্তন বিবেচনা কৰা হয়।
- কেইন্সে MEC আৰু MEI ৰ মাজত কোনো পাৰ্থক্য বিচাৰ কৰা নাছিল; কিন্তু পিছৰ অৰ্থনীতিবিদসকলে ব্যক্ত কৰিছিল যে MEI হ'ল এক বাস্তৱধৰ্মী ধাৰণা, কাৰণ মূলধন দুষ্প্ৰাপ্য আৰু ইয়াৰ যোগান সম্পূৰ্ণৰূপে স্থিতিস্থাপক।

১০.৭ অধিক জানিবৰ বাবে

1) Dillard, D. (2005). *The Economics of John Maynard Keynes*: *The Theory of a Monetary Economy,* USA: Kessinger Publishing, LLC.

2) Rana, K.C. & Verma, K.N. (2009). *Macroeconomic Analysis*, Jalandhar: Vishal Publications.

3) Diulio, E. A.(1983). *Theory and Problems of Macroeconomic Theory*, Singapore: Schaum's Outline Series, McGraw-Hill Book Company.

অসমীয়া গ্ৰন্থ ঃ

১) আহমেদ, ৰফিক. ২০০৯ . *সমষ্টিগত অৰ্থতত্ত্ব,* যোৰহাট ঃ ইউনিকা প্ৰকাশন।

১০.৮ অগ্ৰগতিৰ খতিয়ান

১ নং প্ৰশ্নৰ উত্তৰঃ (ক) অশুদ্ধ (খ) অশুদ্ধ

২ নং প্ৰশ্নৰ উত্তৰঃ স্বয়ংক্ৰিয় বিনিয়োগ আয়ৰ পৰিবৰ্তনৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল নহয়, কিন্তু

উদগনিমূলক বিনিয়োগ আয়ৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল।

৩ নং প্ৰশ্নৰ উত্তৰঃ বিনিয়োগ ব্যয় যিটো ক্ষেত্ৰত আয়, উৎপাদন আৰু বিক্ৰীৰ লগত জড়িত তাকেই উদগনিমূলক বিনিয়োগ বুলি কোৱা হয়। যদি আয় আৰু উৎপাদন পৰিৱৰ্তন হয় তেন্তে এনে বিনিয়োগৰো পৰিৱৰ্তন হয়। গতিকে, এনে বিনিয়োগৰ ক্ষেত্ৰত আয়, উৎপাদন আৰু চাহিদাত হোৱা পৰিৱৰ্তনৰ প্ৰভাৱ ধনাত্মক।

৪ নং প্ৰশ্নৰ উত্তৰঃ (খ)

৫ নং প্ৰশ্নৰ উত্তৰঃ ব্যৱসায় প্ৰতিস্থানে বিনিয়োগ নিৰ্দ্ধাৰণ কৰিবলৈ বিবেচনা কৰা ৩ টা উপাদান হ'ল —

- মূলধনজাত সম্পত্তিৰ ব্যয়,
- মূলধনৰ জীৱনকালত প্ৰত্যাশিত আয়, আৰু
- বজাৰ সুতৰ হাৰ।

১০.৯ আৰ্হি প্ৰশ্ন

ক) চমু প্ৰশ্ন (১৫০ টা শব্দৰ ভিতৰত)

প্ৰশ্ন নং ১ ঃ মূলধনৰ প্ৰান্তিক কৰ্মদক্ষতাৰ বিষয়ে এটা চমুটোকা লিখক।

প্ৰশ্ন নং ২ ঃ স্বয়ংক্ৰিয় আৰু উদগনিমূলক বিনিয়োগৰ পাৰ্থক্য বিচাৰ কৰি এটা টোকা লিখক।

খ) ৰচনাধৰ্মী প্ৰশ্ন (৩০০-৫০০ টা শব্দৰ ভিতৰত)

প্ৰশ্ন নং ১ ঃ মূলধনৰ প্ৰান্তিক কৰ্মদক্ষতা বুলিলে কি বুজা যায়? কেনেদৰে ই সুতৰ হাৰৰ লগত জড়িত?

*** ***** ***